

kardiografi, hovedgrunnet for å forstå EKG-morfologien.

Kapitlet om datakomprimering er interessant. EKG-registreringer produserer store mengder data som ev. skal lagres i en database, og kravet til lagringskapasitet vil hele tiden vokse. En annen viktig drivkraft bakom utviklingen av komprimeringsmetoder er behovet for overføring av EKG-signaler via det faste eller mobile telefonnettet, som f.eks. ved prehospital EKG-er. Fascinerende er også ny kunnskap innen signalbehandling som har gitt dypere innsikt i EKG-signalenes dynamiske egenskaper, som ikke kan ses med det blotte øye. Dette gjelder bl.a. analyse av den variabiliteten som finnes i så vel hjertets rytme som i hjerteslagenes morfologi. Her gjenstår mer forskning før klinikerer får praktisk utbytte.

Pedagogisk er kapitlene av litt varierende kvalitet, men de er overveiende gode. Referanselistene er adekvate og oppdaterte. Dette er en bok jeg kan anbefale til alle kardiologer og til alle andre som har litt mer enn vanlig interesse av EKG/elektrokardiologi. De som ikke har det, vil kanskje dette av lasset – eller de kan risikere å forstå at elektrokardiologi er spennende og morsomt. Det er en bok til å vokse EKG-kunnskapsmessig av og med. Prisen skulle ikke være til hinder for anskaffelse.

Kjell Midtbø

Hjertemedisinsk avdeling
Ullevål universitetssykehus

God introduksjon til helseøkonomi

Olsen JA.

Helseøkonomi

Effektivitet og rettferdighet. 158 s, tab, ill. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, 2006. NOK 248
ISBN 82-02-25404-3

«Det er opplagt bedre å være rik og frisk enn fattig og syk. Men er det bedre å være rik og syk enn fattig og frisk? Det kommer selvsagt an på hvor syk og hvor fattig man er, men det kommer også an på den enkeltes preferanser.»

Sådan indleder Jan Abel Olsen sin bok om sundhedsøkonomi. I en velkrevet og lettilgjengelig bok oppstilles de fundamentale økonomiske problemstillinger for sundhedsvæsenet.

I kapitlerne 1–3 gives en introduksjon til efterspørget etter sundhet og sundheds-

ydelse, produksjon av sundhedsytelser og de forskjellige målsætninger for prioritering i sundhedsvæsenet. Disse kapitler kan forekomme lidt abstrakte, men de giver gode forudsætninger for å forstå de følgende emner i kapitel 6–9.

I kapitlerne 4 og 5 etableres forståelsen af den organisatoriske og finansielle indretning af sundhedsvæsenet. Krydret med, for nogen, provokerende citater som eksempelvis «If you want to send a message to a doctor, you must write it on a cheque» beskriver kapitel 5 forskjellige afregningsformer for sygehuse og praktiserende læger, og der introduceres samtidig til en række reformer i det norske sundhedsvæsen, som giver en god forståelse for konteksten for brugen af forskjellige policy instrumenter.

I kapitlerne 6–8 introduceres økonomisk evaluering. For både ikke-økonomer og økonomer giver kapitel 6 et godt overblik over anerkendte metoder til måling av sundhedsmessige gevinster og deres anvendelse. Kapitel 7 introducerer omkostningsmåling med definition af en række centrale begreber, men det generelle og sterile begrebsapparat savnes omsat til praksis. Derudover vil kapitlets løbende henvisninger til problemerne med å måle omkostninger formodentlig efterlade læseren lettere forvirret. I det meget væsentlige kapitel 8 om opstilling og fortolkning af omkostnings-effektivitets-brøker diskuteres en række væsentlige metodiske emner, og, som forfatteren så riktig skriver, så gjelder det om å holde tungen lige i munden. Selvom de metodiske emner hurtigt hober sig op, så formår forfatteren å guide læseren gjennom dem og giver en række klare budskaber.

I det avsluttende kapitel 9 afrundes med en meget aktuell diskussion om hvor meget samfundet er villig til å betale for forbedret sundhet. Derved får forfatteren rundet bogen af og læseren sitter tilbake med en fornemmelse af å bogens indledende sætninger (jf. ovenfor) nu giver større mening.

Bogen er letlæselig og er en god introduksjon til alle som ønsker en kortfattet og oppdatert introduksjon til begreber og anvendelsen af sundhedsøkonomiske metoder. Den er samtidig velegnet til introduksjonskurser, hvor oppgaverne til hvert kapitel vil være egnede.

Mickael Bech

Det samfundsvidenskabelige fakultet
Syddansk universitet
Odense

Omfattende bokverk om viktig tema

Thorgaard L.

Relasjonsbehandling i psykiatrien

5 bd. 1 346 s, ill. Stavanger: Hertervig forlag, 2006. Pris NOK 999 (samlet)

Bd. I: Gode relationsbehandlere og god miljøterapi. 198 s, ill. Pris NOK 249.
ISBN 82-92023-98-4

Bd. II: Empatiens bevarelse i relationsbehandlingen i psykiatrien. 328 s, ill. Pris NOK 299
ISBN 82-92023-99-2

Bd. III: Dynamisk psykoseforståelse og dynamisk relationsbehandling. 413 s, ill. Pris NOK 299
ISBN 82-92023-63-1

Bd. IV: Individuell mestring og mestring i relation. 319 s, ill. Pris NOK 299
ISBN 82-92023-65-8

Bd. V: Håndbog for relationsbehandlere. 88 s, ill. Pris NOK 129
ISBN 82-92023-69-0

Ifølge forfatteren henvender dette bokverket seg til «alle slags psykiatrimedarbejdere i både behandlingspsykiatrien og i sosialpsykiatrien, uanset grunduddannelse, ansættelsesforhold og funksjon». Bøkene gir en bred innføring i betydningen av mellommenneskelige relasjoner i psykiatrisk behandling. De beskriver inngående hvordan mellommenneskelige relasjoner kan brukes terapeutisk, til og med overfor de aller sykeste – pasienter med psykoser. I de senere år har vi vært vitne til en nesten eksplosiv økning i biologisk kunnskap innen psykiatrien. En slik utvikling vil lett føre til å relasjonelle faktorer overses og at alvorlige psykiske lidelser søkes forklart ved hjelp av biologien alene. Thorgaards bokverk er et viktig korrektiv til en slik forenkling. Han legger hovedvekten på menneskene bak symptomene og dokumenterer at relasjonene er særlig viktige for de aller sykeste. Derfor forstår jeg godt at forfatteren skriver: «Jeg har også det lønlige håb, at bøkene og noget af deres indhold vil finde vej til de uddannelsesinstitutioner, som uddanner kommende medarbejdere til psykiatrien.»

Problemet er at for de fleste utdannings-

kandidater vil det ikke være plass til mer enn en kort innføring. Derfor hadde jeg ønsket meg en kortversjon av dette bokverket. Det foreliggende verk er ifølge forfatteren bygd opp som en Haydn-symfoni. «Eller rettere som en række symfonier i én symfoni. Jeg anbefaler derfor at bøgerne læses flere gange for at opdage nyt og genopdage gammelt.» En slik bruk vil uten tvil være svært verdifull for dem som arbeider med relasjonsbehandling over lang tid. Men en slik innsats er vel foreholdt de spesielt interesserte. Det er et krevende å lese over 1 300 sider, enn si gjøre det flere ganger.

Forfatteren skriver at han ønsker at *Relasjonsbehandling i psykiatrien* også kan brukes som oppslagsverk. Jeg er usikker på hvor godt egnet det er til det. Som forfatteren selv skriver: «Min skriftlige fremstillingsform er i virkeligheten også meget mundtlig, hvilket jeg vil bede mine lesere bære over med.» Bøkene inneholder så mye verdifullt at man bærer over med den kåserende stilen. Men jeg tror at de ville ha nådd mange flere om de hadde vært strammere i formen og hatt færre sider.

Svein Friis

Senter for psykisk helse
Forskningsenheten
Ullevål universitetssykehus

Lite oppdatert lærebok for eksperter

Faro SH, Mohamed FB, red.

Functional MRI

Basic principles and clinical applications.
531 s, tab, ill. New York, NY: Springer, 2006.
Pris USD 179
ISBN 0-387-23046-7

Denne boken er rettet mot klinikere. Målsettingen er å gi en introduksjon til prinsippene bak funksjonell MR (functional magnetic resonance imaging, fMRI) og en oversikt over dette som klinisk forskningsverktøy. Forfatterne tar utgangspunkt i blodoksygennivåavhengig (BOLD) funksjonell MR. Bortsett fra et kort avsnitt om «arterial spin labeling» beskrives ingen andre MR-teknikker som avbilder et vevs fysiologiske karakteristika og dermed innbefattes i begrepet «funksjonell MR».

Det er tre hoveddeler: *BOLD Functional MRI*, *Neuroanatomical Atlas* og *fMRI Clinical Applications*. Dette er ikke lagt opp som noen standard lærebok, det er mer en samling oversiktsartikler skrevet av internasjonalt anerkjente forskere. Hver enkelt har levert gode artikler, men dessverre er det ikke i noen kapitler språk, oppbygging og layout som gjør det mulig for en nybegynner å få fullt utbytte av den innholdsrike teksten. Det er selvsagt umulig å dekke alle

kliniske applikasjoner av funksjonell MR. Utvalget som er gjort her gjør at radiologer, nevrokirurger og nevrologer med spesiell interesse for epilepsi vil ha størst utbytte.

En svakhet ved å la ulike forfattere dekke hvert sitt felt er at samme tema omhandles i flere kapitler. For eksempel er bruk av funksjonell MR i prekirurgisk planlegging i forbindelse med nevrokirurgi tema flere steder, og innholdet er delvis overlappende. Det viktigste ankepunktet er allikevel at boken ikke er helt oppdatert. Funksjonell MR har litt over ti års historie som klinisk verktøy, men det er en rivende utvikling både teknisk og på analysefronten. De siste årene er det kommet økt kunnskap om bruk av funksjonell MR i kliniske populasjoner. Da de fleste refererte artikler i alle kapitler i boken er fra før 2000 (noen svært få fra 2003), er nyere viten om f.eks. den hemodynamiske responsen ved ulike typer hjernetumorer og integrering av funksjonell MR i nevronavigasjonssystemer ikke nevnt.

Boken inneholder også et neuroanatomisk atlas som ikke tilfører leseren ny kunnskap. Her vises aktivering i ulike deler av talesenteret i cortex hos et individ – uten beskrivelse av oppgavene som er utført, bildeprosessering, statistisk metode eller terskel. Dette går igjen i flere av illustrasjonene. Antall personer i gruppene, beskrivelse av oppgaven og hvilken statistisk analyse som ligger bak aktiveringskartet glimrer med sitt fravær i mange kapitler. For å kunne vurdere kvaliteten av aktiveringskartet må dette være klart, og i en lærebok burde man gå foran med et godt eksempel. Teksten skjemmes også av ordfeil og stavefeil.

Functional MRI kan være aktuell for personer med en viss basiserfaring med funksjonell MR som ønsker å få et innblikk i ulike kliniske applikasjoner med vekt på prekirurgisk planlegging. Boken inneholder også mange sentrale historiske referanser som kan være nyttige.

Asta Håberg

Institutt for sirkulasjon og bildedannelse
Det medisinske fakultet
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Oversiktlig bok i gynekologi

Bieber EJ, Sanfilippo JS, Horowitz IR.

Clinical gynecology

1 003 s, tab, ill. Philadelphia, PA: Churchill Livingstone Elsevier, 2006. Pris USD 139
ISBN 0-443-06691-4

Det finnes få store, oversiktlige gynekologiske lærebøker. Denne er en gledelig overraskelse. Den er amerikansk, og det er over 110 forfattere. Den er inndelt i ni seksjoner med til sammen 66 kapitler. Noen av disse er spesielt interessante fordi man vanligvis har måttet gå andre steder for å finne dette

stoffet. *Clinical gynecology* er ment for spesialister innen gynekologi, men også andre leger som har interesse for kvinnehelse og forebyggende helse vil ha nytte av den som oppslagsverk.

Alle aldersgrupper er med. Det er en egen seksjon for pediatrik gynekologi og tenåringsgynekologi. Både for tidlig og for sen puberteten omtales, samt gynekologiske undersøkelsesprosedyrer hos barn og generelle gynekologiske problemer hos ungdom.

Kvinner midt i livet blir utførlig beskrevet. Det er kapitler om tiden før menopause, om selve menopause og om fordeler og ulemper ved hormonell substitusjonsbehandling. Det finnes en rekke innholdsrike, men enkle oversikter, både i tabellform og i figurs form.

Det er flere kapitler om kvinnen i eldre år, slik som det om geriatrisk gynekologi, som omfatter kvinner over 65 år og deres underlivsproblemer. Et eget og meget vel-skrevet kapittel om osteoporose hører med, likeledes brystundersøkelser og brystkreft, et emne som flere og flere gynekologer i Europa nå har som arbeidsfelt.

For øvrig finnes det selvfølgelig en seksjon om generell gynekologi. Endometriose, myomer og svangerskap utenfor livmoren omtales, dessuten gynekologiske infeksjoner. I store kapitler dekkes urogynekologi og gynekologisk onkologi. Reproduktiv endokrinologi og infertilitet er også omtalt, inklusive mannlige infertilitet.

Ellers er det en hel seksjon om minimal invasiv kirurgi, som brukes mer og mer innen gynekologien, spesielt laparoskopi og hysteroskopi. Det er også to kapitler om temaer man sjelden finner beskrevet i andre lærebøker – behandling av fekal inkontinens, et område som har vært forsømt innen kvinnehelse, og diagnostikk og behandling av urogenitale fistler, særlig aktuelt for leger som jobber i den tredje verden.

Det finnes også kapitler om rent forebyggende medisin for kvinnen, samt prekonsepsjonell veiledning. Seksualfunksjonens fysiologi, problemer og behandling samt kroniske underlivssmerter omtales. Et eget kapittel tar for seg alternativ medisin og kvinnehelse.

Jeg hadde stor glede av å bla igjennom boken, spesielt av å studere en rekke meget oversiktlige tabeller i farger. Figurene og fotografiene er også nydelige. Leseren kan nærmest få med seg stoffet bare ved å bla.

Dette er et godt oppslagsverk. De fleste temaer innen kvinnehelse er berørt, også temaer som gynekologen vanligvis ikke befatter seg med. *Clinical gynecology* er oppdatert, oversiktlig og fin – anbefales.

Babill Stray-Pedersen

Kvinneklivnikken
Rikshospitalet-Radiumhospitalet